

Uluslararası Öğrenen Toplum Dergisi

e-ISSN: 3023-8374

2025 | Cilt 2 | Sayı 1

Sayfa 73-89

International Society That Learn journal

e-ISSN: 3023-8374

2025 | Volume 2 | Issue 1

Page 73-89

SINIF ÖĞRETMENLERİNİN MÜLTECİ ÖĞRENCİLERE YÖNELİK TUTUMLARINI ETKİLEYEN ETMENLERİN İNCELENMESİ

INVESTIGATION OF THE FACTORS AFFECTING CLASSROOM TEACHERS' ATTITUDES TOWARDS REFUGEE STUDENTS

Ramazan KESKİNSAZ,

*Kaklık Osman Evran Çok Programlı
Anadolu Lisesi, Denizli, TÜRKİYE*

Süleyman YANKAYIŞ,

*Milli Eğitim Bakanlığı, Denizli, TÜRKİYE,
slymn_ynkys20@hotmail.com*

Seval KESKİNSAZ YALÇIN,

*Ulukent Şehit Öğretmen Ayşe Konakçı
Ortaokulu, Denizli, TÜRKİYE*

Yükleme: 28.04.2025; Kabul: 17.05.2025; Yayınlanma: 01.06.2025

Keskinsaz, R., Keskinsaz-Yalçın, S., & Yankayış, S. (2025). Sınıf Öğretmenlerinin Mülteci Öğrencilere Yönelik Tutumlarını Etkileyen Etmenlerin İncelenmesi. *Uluslararası Öğrenen Toplum Dergisi*, 2(1), 73-89.

[CC Attribution-NonCommercial 4.0 International License](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/)

Özet

Bu çalışmanın amacı, resmi ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin Türkiye Cumhuriyeti'ne farklı sebeplerden dolayı göç etmiş olan mülteci öğrencilere yönelik tutumlarını etkileyen etmenleri incelemektir. Sınıf öğretmenlerinin mülteci öğrencilere yönelik tutumlarının farklı değişkenler açısından betimlenmeye çalışılacağı bu çalışma tarama modelindedir. Denizli ili Pamukkale ve Merkezefendi ilçelerinde resmi okullarda görev yapan sınıf öğretmeni sayısı 2022-2023 Eğitim Öğretim yılı itibarı ile 2890 olduğu belirlenmiştir. Araştırmanın örneklemini, Denizli ili Pamukkale ve Merkezefendi ilçelerinde resmi ilkokullarda görev yapan ve oranlı küme örnekleme yoluyla seçilen 350 öğretmenden oluşmaktadır. Araştırmanın verileri iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde öğretmenlerin kişisel özellikleri ve okulun bulunduğu duruma ilişkin değişkenlere yer verilmiştir. İkinci Bölümde Sağlam ve Kanbur (2017). tarafından geliştirilen Mülteci Öğrenci Tutum Ölçeği kullanılmıştır. Sınıf öğretmenlerinin mülteci öğrencilere yönelik tutumlarını etkileyen etmenlerin yaş, medeni durum. Görev yaptığı ilçe, okulun bulunduğu sosyo-ekonomik durum, sınıfında mülteci öğrenci olma durumu ve kaç yıldır mülteci öğrenci eğitimi verme düzeylerine göre bir fark göstermediği saptanmıştır. Öğretmenlerin cinsiyetlerine göre kadın sınıf öğretmenlerinin mülteci öğrencilere tutumlarının erkek öğretmenlerden daha pozitif olduğu, kıdem yılı 11-15 yıl olan sınıf öğretmenlerinin diğer öğretmenlere göre mülteci öğrenci eğitimine yönelik tutumlarının pozitif olduğu, mülteci öğrenci eğitimi almış olan sınıf öğretmenlerinin diğer öğretmenlere göre tutumlarının daha pozitif olduğu, sınıfında 1-5 mülteci öğrenci olan sınıf öğretmenlerinin diğer sınıf öğretmenlerine göre tutumlarının daha pozitif olduğu saptanmıştır..

Anahtar Kelimeler: Mülteci, göç, sınıf öğretmeni

Abstract

The purpose of this study is to examine the factors affecting the attitudes of teachers working in official primary schools towards refugee students who have migrated to the Republic of Turkey for different reasons. This study, which will attempt to describe the attitudes of class teachers towards refugee students in terms of different variables, is in the screening model. It has been determined that the number of class teachers working in official schools in Pamukkale and Merkezefendi districts of Denizli province is 2890 as of the 2022-2023 Academic Year. The sample of the study consists of 350 teachers working in official primary schools in Pamukkale and Merkezefendi districts of Denizli province and selected through proportional cluster sampling. The data of the study consists of two parts. In the first section, variables related to teachers' personal characteristics and the situation in which the school is located are included. In the second section, the Refugee Student Attitude Scale developed by Sağlam and Kanbur (2017) was used. It was determined that the factors affecting the attitudes of classroom teachers towards refugee students do not show any difference according to age, marital status, the district where they work, the socio-economic status of the school, the presence of refugee students in their class and the number of years they have been educating refugee students. According to the gender of the teachers, it was determined that female classroom teachers have more positive attitudes towards refugee students than male teachers, classroom teachers with 11-15 years of seniority have more positive attitudes towards refugee student education than other teachers, classroom teachers who have received refugee student education have more positive attitudes than other teachers, and classroom teachers with 1-5 refugee students in their class have more positive attitudes than other classroom teachers.

Keywords: Refugee, migration, classroom teacher

Öne Çıkanlar

- Kadın öğretmenler, mülteci öğrencilere karşı daha olumlu tutumlar sergilemektedir.
- 11-15 yıl kıdeme sahip öğretmenlerin tutumları diğer gruplardan daha olumludur.
- Sınıfında 1-5 mülteci öğrenci olan öğretmenlerin tutumları daha pozitiftir.

Giriş

Tarih boyunca göç hareketlerinin yoğun olarak yaşandığı bir coğrafyada yer alan Türkiye, özellikle son yıllarda yaşanan jeopolitik gelişmelerin etkisiyle kitlesel mülteci göçlerine sahne olmuştur. Suriye iç savaşı başta olmak üzere bölgesel krizler nedeniyle Türkiye'ye gelen mültecilerin sayısı hızla artarken, bu kitlenin önemli bir bölümünü çocuklar ve gençler oluşturmaktadır. Mültecilerin, ülkelerine geri dönüş için uygun şartların oluşmaması nedeniyle uzun süreli olarak Türkiye'de yaşamaya başlaması, bu bireylerin özellikle çocuklarının eğitimi ve topluma entegrasyonu konusunu gündeme getirmiştir. Mülteci öğrencilerin Türkiye'deki eğitim sistemine dahil edilerek sosyalleşmeleri hem bireysel gelişimleri hem de toplumsal uyum açısından kritik öneme sahiptir.

Bu bağlamda, öğretmenlerin sınıf ortamında üstlendiği roller daha da belirleyici hâle gelmektedir. Sınıf öğretmenleri, farklı dil, kültür ve değer sistemlerine sahip öğrencilere yönelik empati geliştirerek kapsayıcı bir öğrenme ortamı oluşturmakla yükümlüdür. Ancak son yıllarda, mülteci öğrencilerle çalışan birçok öğretmenin bu konuda sınırlı bilgi ve deneyime sahip olması, eğitimin kalitesini doğrudan etkilemektedir. Bu nedenle, öğretmenlerin kişisel gelişim düzeyleri, mülteci öğrenci eğitimine yönelik aldıkları eğitimler, görev yaptıkları okulların sosyo-ekonomik yapıları ve sınıflarında mülteci öğrenci bulunup bulunmadığı gibi değişkenlerin, öğretmenlerin tutumlarını nasıl etkilediği araştırılmaya değer bir konudur.

Bu çalışma, 2022-2023 eğitim-öğretim yılında Denizli ili Pamukkale ve Merkezefendi ilçelerinde görev yapan sınıf öğretmenlerinin mülteci öğrencilere yönelik tutumlarını etkileyen faktörleri ortaya koymayı amaçlamaktadır. Ayrıca öğretmenlerin bireysel özelliklerine ve görev yaptıkları çevresel koşullara göre bu tutumların farklılık gösterip göstermediği incelenmektedir.

Günümüz eğitim anlayışı, teknolojinin sunduğu olanaklarla birlikte öğrencilerin bireysel farklılıklarını gözetken, kültürel çeşitliliğe duyarlı bir yaklaşımı gerektirmektedir. Bu bağlamda, öğretmenlerin mülteci öğrencilerin eğitim ortamına entegrasyonu konusunda farkındalıklarının artırılması hem akademik başarı hem de toplumsal uyum açısından

vazgeçilmezdir. Öğretmenlerin, sınıf yönetimi becerilerini geliştirerek öğrencilerin özgüven kazanmalarına, iletişim kurmalarına ve kendilerini ifade edebilmelerine olanak sağlamaları beklenmektedir. Sınıf ortamında sağlıklı, güvenli ve kapsayıcı bir öğrenme atmosferinin oluşturulması, öğretmenin pedagojik yeterliliği ve sınıf içi gözlem becerisiyle doğrudan ilişkilidir.

Bu çalışma hem teorik hem de uygulamalı düzeyde eğitim alanına katkı sağlamayı hedeflemektedir. Elde edilecek bulguların, mülteci öğrencilere yönelik daha etkili eğitim politikalarının geliştirilmesine ışık tutacağı düşünülmektedir. Bu bağlamda araştırmanın önemi, öğretmenlerin mesleki yeterliliklerini geliştirmeleri, öğrencilerin akademik başarılarının artırılması ve toplumsal bütünleşmenin desteklenmesi açısından oldukça büyüktür.

Yöntem

Araştırmanın yöntemi araştırma modeli, evren ve örneklem, veri toplama aracı ve uygulanması ve verilerin analizi başlıklar altında incelenmiştir.

ARAŞTIRMANIN Modeli

Denizli Milli Eğitim Müdürlüğünden alınan anket uygulama izni ile Denizli ili genelinde resmi ilköğretim okullarında çalışan sınıf öğretmenlerine Google form üzerinden ulaşılarak öğretmenlerin kişisel özellikleri ve okulun bulunduğu duruma ilişkin değişkenlere ve Sağlam ve Kanbur (2017). tarafından geliştirilen Mülteci Öğrenci Tutum Ölçeği uygulanmıştır. Verilerin toplanması Eylül-Ekim 2022 aylarında yapılmıştır

Örneklem

Araştırmanın çalışma evrenini, Denizli ili genelinde resmi ilköğretim okullarında çalışan sınıf öğretmenleri oluşturacaktır. 2022-2023 eğitim öğretim yılında Denizli ili Pamukkale ve Merkezefendi ilçelerinde resmi ilkokullarda görev yapmakta olan sınıf öğretmenleri sayısı (Denizli İl Milli Eğitim Müdürlüğü Verileri) toplam 2890 civarındadır. Basit seçkisiz örnekleme yoluyla çalışmaya dahil olacak öğretmen sayısının Büyüköztürk ve diğerleri (2017) tarafından düzenlenen örneklem büyüklüğü tablosu temele alınarak 350 olarak belirlenmiş ve Tablo 1’de Araştırmaya katılanların demografik dağılımı verilmiştir.

Tablo 1.

Araştırmaya Katılanların Demografik Dağılımı

Ölçek maddesi	Katılma düzeyi	f	%
Yaş	21-30 yaş	21	6,00
	31-40 yaş	169	48,28
	41-50 yaş	124	35,42
	51 ve üstü yaş	36	10,28
	Toplam	350	100
Cinsiyet	Kadın	202	57,72
	Erkek	148	42,28
	Toplam	350	100
Medeni Durum	Bekar	64	18,28
	Evli	286	81,72
	Toplam	350	100
Kıdem Yılı	1-5 yıl	29	8,28
	6-10 yıl	72	20,57
	11-15 yıl	83	23,71
	16 yıl ve üstü	166	47,42
	Toplam	350	100
Öğrenim Düzeyi	Lisans	246	70,28
	Lisansüstü	104	29,72
	Toplam	350	100
Okulun Bulunduğu İlçe	Pamukkale	185	52,85
	Merkezefendi	165	47,15
	Toplam	350	100
Okulun sosyo-ekonomik düzeyi	Alt	145	41,42
	Orta	180	51,42
	Üst	25	7,14
	Toplam	350	100
Mülteci öğrencilerin eğitime yönelik kurs veya seminerler aldığı	Evet	42	12,00
	Hayır	308	88,00
	Toplam	350	100
Sınıfta mülteci öğrenci durumu	Var	131	37,42
	Yok	219	62,57
	Toplam	350	100
Kaç yıldır sınıfınızda mülteci öğrencilere yönelik eğitim verdiği	1-3 Yıl	308	88,00
	4-7 Yıl	36	10,28
	8 Yıl ve üstü	6	1,71
	Toplam	350	100
Sınıfında kaç tane mülteci öğrenci bulunduğu	0	222	63,42
	1-5 Öğrenci	104	29,71
	6-10 Öğrenci	14	4,00
	11-15 öğrenci	4	1,1
	16 Öğrenci ve üstü	6	1,7
	Toplam	350	100

Tablo 1'e göre, katılımcıların %6'sının 21-30 yaşlarında, %48,28'inin 31-40 yaşları arasında, %35,42'sinin 41-50 yaşları arasında ve %10,28'inin 51 yaş ve üstü yaşında olduğu görülmektedir. Katılımcıların cinsiyetlerine göre dağılımı incelendiğinde, %57,72'si kadın %42,28'si erkek olduğu görülmektedir. Katılımcıların medeni durumlarına göre dağılımı, %18,28'i bekar %81,72'si evli olduğu görülmüştür. Katılımcıların öğretmenlik mesleğindeki kıdem yılı durumlarına göre, %8,28'i 1-5 yıl %20,57'si 6-10 yıl %23,71'i 11-15 yıl %47,42'si 16 yıl üzeri olduğu görülmüştür. Katılımcıların öğrenim düzeyleri durumlarına göre %70,28'i lisans %29,72'si yüksek lisans düzeyinde oldukları görülmüştür. Katılımcıların çalıştığı okulun bulunduğu ilçelere göre dağılımı %52,85'i Pamukkale ilçesi %47,15'inin Merkezefendi

ilçesinde olduğu görülmüştür. Katılımcıların öğretmenlik mesleğinde geçmiş yıllarda mülteci öğrencilerin eğitimine yönelik kurs veya seminer alma durumlarına göre %12'si evet %88'i hayır yanıtı verdikleri görülmüştür. Katılımcıların sınıfında şuanda mülteci öğrenciye eğitim verme durumlarına göre %37,42 var %62,57'si yok yanıtını verdikleri görülmüştür. Katılımcıların mülteci öğrencilere yönelik %88'i 1-3 yıl %10,28'i 4-7 yıl %1,71'i 8yıl ve üstü eğitim verdikleri görülmüştür. Katılımcıların sınıfında bulunan mülteci öğrenci sayılarının %63,42'sinde hiç mülteci öğrenci olmadığı %29,71'inde 1-5 öğrenci %4'ünde 6-10 öğrenci %2,85'inde 11 ve üzeri öğrenci olduğu görülmüştür.

Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada veri toplamak amacıyla “Mülteci Öğrenci Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. Veri toplama aracı iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde öğretmenlerin kişisel özellikleri ve okulun bulunduğu duruma ilişkin değişkenlere yer verilmiştir. Bunlar; yaş, cinsiyet, medeni durumu, okulun bulunduğu yerleşim yeri, kıdem yılı, mezun olduğu öğrenim düzeyi, okulun bulunduğu sosyo-ekonomik düzey, öğretmenin mülteci eğitime yönelik seminer ve kurs alması, sınıfında mülteci öğrenci olması, kaç yıldır sınıfınızda mülteci öğrencilere yönelik eğitim verdiği, sınıfında kaç tane mülteci öğrenci bulunduğu gibi değişkenlerdir.

İkinci bölümde Sağlam ve Kanbur (2017). tarafından geliştirilen (İletişim (11 madde): 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11 Uyum (9 madde): 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, Yeterlik (4 madde): 21, 22, 23, 24) 24 maddeden oluşan Mülteci Öğrenci Tutum Ölçeği kullanılmıştır.

Ölçekten alınabilecek minimum puan 24 ve maksimum puan 96'dır. Her bir boyutta ve ölçek toplamında puanın yüksekliği, öğretmenlerin mülteci öğrencilere yönelik tutum düzeylerinin yüksekliğini göstermektedir. Ölçek puanlanırken alt boyutların ve toplam puanın ortalaması alınmıştır. 4'lü Likert Ölçeği kullanılmıştır. (1=Hiç Katılmıyorum, 2=Biraz Katılıyorum, 3=Çoğunlukla Katılıyorum Ne Katılmıyorum, 4= Tamamen Katılıyorum). Ayrıca ölçeğin güvenilirliği ise (Cronbach's Alpha) 0.955 olarak tespit edilmiştir.

Verilerin Analizi

Öğretmenlerin veri toplama aracına verdikleri cevaplar, Jamovi 2.3.0 İstatistik programına kodlanarak girilip, gerekli analizler yapılmıştır. Öncelikle verilerin normal dağılıp dağılmadığı belirlenmiş ve veriler normal dağıldığından parametrik testler kullanılmıştır.

Mülteci öğrencilere yönelik tutumlar ölçeği verilerinin normallik analizinde çarpıklık-basıklık kat sayılarına bakıldığında (çarpıklık= -0.147 basıklık=0.083) -1 +1 değerleri arasında olduğu görülmüştür. Histogram ve Q-Q plot grafiklerinde normal dağılım olduğu gözlenmiştir.

Tablo 2.

Normallik testi

Mülteci Öğrencilere Yönelik Tutumlar Ölçeği	s	sd	p
	88.9	349	<0.001

Varyansların homojen dağılım gösterdiği görülmüş ve alt problemlerin analizine geçilmiştir.

Bulgular

Bu bölümde araştırma probleminin cevaplanması amacıyla hazırlanan maddelerin frekans ve yüzdeleri verilmiştir. Tabloda katılma düzeyi olarak Hiç Katılmıyorum 1, Biraz Katılıyorum 2, Çoğunlukla Katılıyorum 3, Tamamen Katılıyorum 4 rakamıyla ifade edilmiştir.

Sınıf öğretmenlerinin mülteci öğrencilere yönelik tutumlarını etkileyen etmenlerin, sınıf öğretmenlerinin yaşlarına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

Öğretmenlerin, mülteci öğrencilere yönelik tutumlarının yaşlarına göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmış ve analiz sonuçları Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3.

Mülteci Öğrencilere Yönelik Tutumlar Öğretmenlerin Yaşına Göre ANOVA Testi Sonuçları

Varyansın kaynağı	K.T.	sd	K.O.	F	p	η^2	Anlamlı fark
Gruplar arası	339	3	113	.559	.642	.005	Yok
Gruplar içi	69886	346	202				Yok

Tablo 3.'te görülebileceği üzere öğretmenlerin yaşları ile mülteci öğrencileri yönelik tutumları arasında anlamlı bir fark göstermediği bulunmuştur. ($F_{3,346}=0.559$; $p>.05$)

Sınıf öğretmenlerinin mülteci öğrencilere yönelik tutumlarını etkileyen etmenlerin, sınıf öğretmenlerinin cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

Bağımsız gruplar t-testi yapabilmek için çarpıklık-basıklık kat sayılarına bakıldığında Erkek öğretmenlerde (çarpıklık= -0.012 basıklık=-0.152) kadın öğretmenlerde (çarpıklık= -

0.159 basıklık=-0.021) -1 +1 değerleri arasında olduğu görülmüştür. Varyansların homojenlik testi için levene's testi sonuçlarına $p>.005$ olduğu için student's t-testi uygulanmıştır.

Öğretmenlerin mülteci öğrencilere yönelik tutumlarının puan ortalamasının cinsiyetlere göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek için bağımsız gruplar t-testi yapılmış ve sonuçlar Tablo 4.'te verilmiştir.

Tablo 4.

Mülteci Öğrencilere Yönelik Tutumlar Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre Bağımsız Gruplar T-testi Sonuçları

Cinsiyet	<i>n</i>	$\bar{X}$	<i>s</i>	<i>t</i>	<i>sd</i>	<i>p</i>
Kadın	198	69.6	13.2	3.44	348	<0.001
Erkek	152	64.5	15.0			

Tablo 4.'te görülebileceği üzere kadın öğretmenlerin mülteci öğrencilere yönelik tutumlarını etkileyen etmenlerin puan ortalaması ($\bar{X}=69.06$) ile erkek öğretmenlerin mülteci öğrencilere yönelik tutumlarını etkileyen etmenlerin puan ortalaması ($\bar{X}=64.5$) arasında anlamlı bir fark vardır. ($t_{348}=3.44$; $p<.05$).

Etki büyüklüğü değeri olan Cohen d katsayısı hesaplanmış ve .368 değeri elde edilmiştir. Bu değer cinsiyetler arasında orta bir etki büyüklüğüne sahip olduğunu göstermektedir. Kadın öğretmenlerin erkek öğretmenlere göre mülteci öğrenci eğitimine yönelik kendilerinin daha yeterli oldukları görülmüştür.

Sınıf öğretmenlerinin mülteci öğrencilere yönelik tutumlarını etkileyen etmenlerin, sınıf öğretmenlerinin medeni durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

Bağımsız gruplar t-testi yapabilmek için çarpıklık-basıklık kat sayılarına bakıldığında bekar öğretmenlerde (çarpıklık= -0.11 basıklık=-0.38) evli öğretmenlerde (çarpıklık= -0.19 basıklık= -0.06) -1 +1 değerleri arasında olduğu görülmüştür. Varyansların homojenlik testi için levene's testi sonuçlarına $p<.05$ olduğu için Welch's t-testi uygulanmıştır.

Öğretmenlerin mülteci öğrencilere yönelik tutumlarının puan ortalamasının medeni durumlarına göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek için bağımsız gruplar t-testi yapılmış ve sonuçlar Tablo 5.'te verilmiştir.

Tablo 5.

Mülteci Öğrencilere Yönelik Tutumlar Öğretmenlerin Medeni Durumlarına Göre Bağımsız Gruplar T-testi Sonuçları

<i>Cinsiyet</i>	<i>n</i>	$\bar{X}$	<i>s</i>	<i>t</i>	<i>sd</i>	<i>p</i>
Bekar	62	65.8	9.55	-1.25	135	.212
Evli	288	67.7	15.0			

Tablo 5'te görülebileceği üzere bekar öğretmenlerin mülteci öğrencilere yönelik tutumlarını etkileyen etmenlerin puan ortalaması ($\bar{X}=65.8$) ile evli öğretmenlerin mülteci öğrencilere yönelik tutumlarını etkileyen etmenlerin puan ortalaması ($\bar{X}=67.7$) arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. ($t_{135}=-1.25$; $p>.05$).

Sınıf öğretmenlerinin mülteci öğrencilere yönelik tutumlarını etkileyen etmenlerin, sınıf öğretmenlerinin kıdem yıllarına göre anlamlı bir fark göstermekte midir?

Öğretmenlerin, mülteci öğrencilere yönelik tutumlarının kıdem yıllarına göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmış ve analiz sonuçları Tablo 6.'da sunulmuştur.

Tablo 6.

Mülteci öğrencilere yönelik tutumlar öğretmenlerin kıdem yıllarına göre ANOVA testi sonuçları

Varyansın kaynağı	.T.	<i>d</i>	.O.		²	Anlamlı fark
Gruplar arası	094		98	.54	015	2-3;3-4
Gruplar içi	8131	46	97			

1: 0-5 yıl; 2: 6-10 yıl; 3: 11-15 yıl; 4: 16 yıl ve üzeri

Tablo 6.'da görülebileceği üzere öğretmenlerin kıdem yılları ile mülteci öğrencileri yönelik tutumları arasında anlamlı bir fark gösterdiği bulunmuştur ($F_{3,346}=3.54$; $p<.05$). Farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için post-hoc testlerden Benferroni testi yapılmış ve buna göre 11-15 yıl kıdem yılına sahip öğretmenlerin mülteci öğrencilere yönelik tutumlarının 0-6 yıl kıdeme sahip öğretmenlerle aynı olduğu; diğer kıdem yılına sahip öğretmen gruplarından daha yüksek olduğu bulunmuştur. Mülteci öğrenci eğitimine yeterlilik seviyeleri daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu farka ilişkin hesaplanan etki büyüklüğü değeri $\eta^2=.015$ olduğu bulunmuştur. Buna göre öğretmen mülteci öğrencilere yönelik tutumlarındaki varyansın %1,5'si kıdem yılı değişkeniyle açıklanabilmektedir. Kalan %98,5'lik kısım analize dahil edilmeyen başka değişkenlerce açıklanmaktadır.

Sınıf öğretmenlerinin mülteci öğrencilere yönelik tutumlarını etkileyen etmenlerin, sınıf öğretmenlerinin öğrenim durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

Bağımsız gruplar t-testi yapabilmek için çarpıklık-basıklık kat sayılarına bakıldığında öğrenim düzeyi lisansüstü olan öğretmenlerde (çarpıklık= -0.267 basıklık= -0.738) öğrenim düzeyi lisans olan öğretmenlerde (çarpıklık= -0.169 basıklık= -0.308) -1 +1 değerleri arasında olduğu görülmüştür. Varyansların homojenlik testi için levene's testi sonuçlarına $p>.05$ olduğu için student's t-testi uygulanmıştır.

Öğretmenlerin mülteci öğrencilere yönelik tutumlarının puan ortalamasının öğrenim durumlarına göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek için bağımsız gruplar t-testi yapılmış ve sonuçlar Tablo 7.'de verilmiştir.

Tablo 7.

Mülteci Öğrencilere Yönelik Tutumlar Öğretmenlerin Öğrenim Durumlarına Göre Bağımsız Gruplar T-testi Sonuçları

Cinsiyet	n	$\bar{X}$	s	t	sd	p
Lisans Üstü	105	64.0	13.0	-2.95	348	.003
Lisans	245	68.8	14.4			

Tablo 7.'de görülebileceği üzere lisans düzeyinde eğitim alan öğretmenlerin mülteci öğrencilere yönelik tutumlarını etkileyen etmenlerin puan ortalaması ($\bar{X}=68.8$) ile yüksek lisans düzeyinde eğitim alan öğretmenlerin mülteci öğrencilere yönelik tutumlarını etkileyen etmenlerin puan ortalaması ($\bar{X}=64.0$) arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. ($t_{348}=-2.95$; $p<.05$).

Etki büyüklüğü değeri olan Cohen d katsayısı hesaplanmış ve .344 değeri elde edilmiştir. Bu değer öğrenim düzeyleri arasında orta bir etki büyüklüğüne sahip olduğunu göstermektedir.

Sınıf öğretmenlerinin mülteci öğrencilere yönelik tutumlarını etkileyen etmenlerin, sınıf öğretmenlerinin görev yaptıkları ilçelere göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

Bağımsız gruplar t-testi yapabilmek için çarpıklık-basıklık kat sayılarına bakıldığında Pamukkale ilçesinde görev yapan öğretmenlerde (çarpıklık=-0.030 basıklık= -0.576) merkezefendi ilçesinde görev yapan öğretmenlerde (çarpıklık= -0.251 basıklık= 0.483) -1 +1 değerleri arasında olduğu görülmüştür. Varyansların homojenlik testi için levene's testi sonuçlarına $p>.05$ olduğu için student's t-testi uygulanmıştır.

Öğretmenlerin mülteci öğrencilere yönelik tutumlarının puan ortalamasının görev

yaptıkları ilçelere göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek için bağımsız gruplar t-testi yapılmış ve sonuçlar Tablo 8.'de verilmiştir.

Tablo 8.

Mülteci Öğrencilere Yönelik Tutumlar Öğretmenlerin Görev Yaptıkları İlçelere Göre Bağımsız Gruplar T-testi Sonuçları

Cinsiyet	n	$\bar{X}$	s	t	sd	p
Pamukkale	181	67.0	13.3	-0.518	348	.605
Merkezefendi	169	67.8	15.1			

Tablo 8.'de görülebileceği üzere Pamukkale ilçesinde görev yapan öğretmenlerin mülteci öğrencilere yönelik tutumlarını etkileyen etmenlerin puan ortalaması ($\bar{X}=67.0$) ile merkezefendi ilçesinde görev yapan öğretmenlerin mülteci öğrencilere yönelik tutumlarını etkileyen etmenlerin puan ortalaması ($\bar{X}=67.8$) arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. ($t_{348}=-.518$; $p>.05$).

Sınıf öğretmenlerinin mülteci öğrencilere yönelik tutumlarını etkileyen etmenlerin, sınıf öğretmenlerinin çalıştığı okul'un sosyo-ekonomik düzeylerine göre anlamlı bir fark göstermekte midir?

Öğretmenlerin, mülteci öğrencilere yönelik tutumlarının okulun sosyo-ekonomik durumuna göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmış ve analiz sonuçları Tablo 9.'da sunulmuştur.

Tablo 9.

Mülteci Öğrencilere Yönelik Tutumlar Öğretmenlerin Görev Yaptıkları Okulun Sosyo-Ekonomik Düzeylerine Göre ANOVA Testi Sonuçları

Varyansın kaynağı	K.T.	sd	K.O.	F	p	η^2	Anlamlı fark
Gruplar arası	56.5	2	28.3	.140	.870	.001	
Gruplar içi	70168.4	347	202.2				

Tablo 9.'da görülebileceği üzere okulun sosyo-ekonomik durumu ile mülteci öğrencileri yönelik tutumları arasında anlamlı bir fark göstermediği bulunmuştur ($f_{2,347}=.140$; $p>.05$).

Sınıf öğretmenlerinin mülteci öğrencilere yönelik tutumlarını etkileyen etmenlerin, sınıf öğretmenlerinin mülteci öğrenci eğitimine yönelik kurs veya seminer alma durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

Bağımsız gruplar t-testi yapabilmek için çarpıklık-basıklık kat sayılarına bakıldığında

mülteci öğrenci eğitime yönelik kurs ve seminer alan öğretmenlerde (çarpıklık=-0.098 basıklık= -0.612) mülteci öğrenci eğitime yönelik kurs ve seminer almayan öğretmenlerde (çarpıklık= -0.147 basıklık= 0.168) -1 +1 değerleri arasında olduğu görülmüştür. Varyansların homojenlik testi için levene's testi sonuçlarına $p>.05$ olduğu için student's t-testi uygulanmıştır.

Öğretmenlerin mülteci öğrencilere yönelik tutumlarının puan ortalamasının öğretmenlerin mülteci öğrenci eğitime yönelik kurs veya seminer alma durumlarına göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek için bağımsız gruplar t-testi yapılmış ve sonuçlar Tablo 10.'da verilmiştir.

Tablo 10.

Mülteci Öğrencilere Yönelik Tutumlar Öğretmenlerin Kurs ve Seminer Alma Durumlarına Göre Bağımsız Gruplar T-testi Sonuçları

Kurs ve Seminer alma durumu	<i>n</i>	$\bar{X}$	<i>s</i>	<i>t</i>	<i>sd</i>	<i>p</i>
Hayır	305	66.9	14.2	-1.60	348	.111
Evet	45	70.5	13.6			

Tablo 10.'da görülebileceği üzere mülteci öğrencilerin eğitime yönelik kurs veya seminer alan öğretmenlerin mülteci öğrencilere yönelik tutumlarını etkileyen etmenlerin puan ortalaması ($\bar{X}=70.5$) ile mülteci öğrencilerin eğitime yönelik kurs veya seminer almayan öğretmenlerin mülteci öğrencilere yönelik tutumlarını etkileyen etmenlerin puan ortalaması ($\bar{X}=69.9$) arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Kurs ve seminer alan öğretmenlerin mülteci öğrencilere yönelik eğitime hazır oldukları görülmüştür ($t_{59.2}=1.65$; $p>.05$).

Sınıf öğretmenlerinin mülteci öğrencilere yönelik tutumlarını etkileyen etmenlerin, sınıf öğretmenlerinin sınıfında mülteci öğrenci olma durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

Bağımsız gruplar t-testi yapabilmek için çarpıklık-basıklık kat sayılarına bakıldığında sınıfında mülteci öğrenci olan öğretmenlerde (çarpıklık= -0.089 basıklık=-0.546) sınıfında mülteci öğrenci olmayan öğretmenlerde (çarpıklık= -0.109 basıklık= 0.123) -1 +1 değerleri arasında olduğu görülmüştür. Varyansların homojenlik testi için levene's testi sonuçlarına $p>.05$ olduğu için student's t-testi uygulanmıştır.

Öğretmenlerin mülteci öğrencilere yönelik tutumlarının puan ortalamasının öğretmenlerin sınıfında mülteci öğrenci olma durumlarına göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini

belirlemek için bağımsız gruplar t-testi yapılmış ve sonuçlar Tablo 4.10'da verilmiştir.

Tablo 11.

Mülteci Öğrencilere Yönelik Tutumlar Öğretmenlerin Sınıfında Mülteci Öğrenci Olma Durumlarına Göre Bağımsız Gruplar T-testi Sonuçları

Kurs ve Seminer alma durumu	<i>n</i>	$\bar{X}$	<i>s</i>	<i>t</i>	<i>sd</i>	<i>p</i>
Var	131	68.8	12.3	1.44	348	.151
Yok	219	66.5	15.1			

Tablo 11.'de görülebileceği üzere sınıfında mülteci öğrenci olan öğretmenlerin mülteci öğrencilere yönelik tutumlarını etkileyen etmenlerin puan ortalaması ($\bar{X}=68.8$) ile sınıfında mülteci öğrenci olmayan öğretmenlerin mülteci öğrencilere yönelik tutumlarını etkileyen etmenlerin puan ortalaması ($\bar{X}=66.5$) arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. ($t_{348}=1.51$; $p>.05$).

Sınıf öğretmenlerinin mülteci öğrencilere yönelik tutumlarını etkileyen etmenlerin, sınıf öğretmenlerinin kaç yıldır mülteci öğrenci eğitimi verdiğine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

Öğretmenlerin, mülteci öğrencilere yönelik tutumlarının kaç yıldır mülteci öğrenci eğitimi verdiğine göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmış ve analiz sonuçları Tablo 12'de sunulmuştur.

Tablo 12.

Mülteci Öğrencilere Yönelik Tutumlar Öğretmenlerin Kaç Yıldır Mülteci Öğrenci Eğitimi Verdiğine Göre ANOVA Testi Sonuçları

Varyansın kaynağı	K.T.	<i>sd</i>	K.O.	<i>F</i>	<i>p</i>	η^2	Anlamlı Fark
Gruplar arası	253	2	127	.627	.535	.535	
Gruplar içi	69972	347	202				

Tablo 12.'de görülebileceği üzere öğretmenlerin kaç yıldır mülteci öğrenci eğitimi verdikleri ile mülteci öğrencileri yönelik tutumları arasında anlamlı bir fark göstermediği bulunmuştur. ($f_{2,347}=.627$; $p>.05$)

Sınıf öğretmenlerinin mülteci öğrencilere yönelik tutumlarını etkileyen etmenlerin, sınıf öğretmenlerinin sınıfında bulunan mülteci öğrenci sayısına göre anlamlı bir fark göstermekte midir?

Öğretmenlerin, mülteci öğrencilere yönelik tutumlarının sınıfında bulunan mülteci öğrenci

sayısına göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmış ve analiz sonuçları Tablo 13'te sunulmuştur.

Tablo 13.

Mülteci Öğrencilere Yönelik Tutumlar Öğretmenlerin Sınıfındaki Mülteci Öğrenci Sayılarına Göre ANOVA Testi Sonuçları

Varyansın kaynağı	K.T.	sd	K.O.		p	η^2	Anlamlı fark
Gruplar arası	1519	4	380	1.91	.0109	.022	1-2;2-5
Gruplar içi	68706	346	199				

1: 0 öğrenci; 2: 1-5 öğrenci; 3: 6-10 öğrenci; 4: 11-15 öğrenci; 5: 16 ve üstü öğrenci

Tablo 13.'de görülebileceği üzere sınıfta bulunan mülteci öğrenci sayısı ile mülteci öğrencileri yönelik tutumları arasında anlamlı bir fark gösterdiği bulunmuştur ($F_{4,346}=1.91$; $p<.05$). Farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için post-hoc testlerden Benferroni testi yapılmış ve buna göre sınıfta 1-5 mülteci olan öğretmen ile sınıfta hiç mülteci olmayan öğretmen ve sınıfta 16'dan fazla mülteci öğrenci olan öğretmen gruplarından daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu farka ilişkin hesaplanan etki büyüklüğü değeri $\eta^2=.022$ olduğu bulunmuştur. Buna göre öğretmen mülteci öğrencilere yönelik tutumlarındaki varyansın %2.2'si sınıfta bulunan mülteci öğrenci sayısı değişkeniyle açıklanabilmektedir. Kalan %97.8'lik kısım analize dahil edilmeyen başka değişkenlerce açıklanmaktadır.

Tartışma ve Sonuç

Bu araştırma, öğretmenlerin mülteci öğrencilere yönelik tutumlarının çeşitli demografik ve profesyonel faktörlerle olan ilişkisini incelemiştir. Elde edilen bulgular, öğretmenlerin tutumlarının bazı etmenlere göre anlamlı farklar gösterdiğini ortaya koymuştur.

Öncelikle, öğretmenlerin yaşlarının mülteci öğrencilere yönelik tutumları üzerinde anlamlı bir fark yaratmadığı bulunmuştur. Bu sonuç, mevcut literatürle tutarsızlık göstermektedir çünkü bazı çalışmalar yaş faktörünün tutumları etkileyebileceğini öne sürmektedir (Keskin ve Okçu, 2021). Ancak bu çalışmada yaşın etkisinin bulunmaması, öğretmenlerin mesleki deneyimlerinin ve bilgi birikimlerinin, yaşa kıyasla daha etkili olabileceğini düşündürmektedir.

Cinsiyet açısından ise öğretmenlerin tutumlarında anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. Kadın öğretmenlerin mülteci öğrencilere yönelik kendilerini daha hazır ve yeterli hissettikleri bulunmuştur. Bu bulgu, Keskin ve Okçu'nun (2021) çalışmasıyla çelişmemektedir, ancak literatürde genellikle kadınların empatik yaklaşımlarının daha güçlü olduğu düşünülmektedir,

bu da onların tutumlarını etkileyen bir faktör olabilir.

Kıdem süresinin öğretmenlerin tutumları üzerinde belirgin bir etkisi olduğu tespit edilmiştir. Özellikle 11-15 yıl kıdeme sahip öğretmenlerin, mülteci öğrencilerle ilgili daha pozitif tutumlar sergilediği gözlemlenmiştir. Bu bulgu, öğretmenlerin mesleki deneyimlerinin mülteci eğitimi konusunda daha yüksek öz yeterlilik algılarına yol açtığını göstermektedir. Ayrıca, Culha (2014) tarafından yapılan bir diğer çalışmada da kıdemli öğretmenlerin sınıf yönetimi becerilerinin daha yüksek olduğu belirtilmiştir. Bu, mülteci öğrencilerin eğitimi gibi özel bir alanda da deneyimin önemini vurgulamaktadır.

Eğitim seviyesi açısından, yüksek lisans yapmış öğretmenlerin daha olumlu tutumlar sergiledikleri bulunmuştur. Bu bulgu, öğretmenlerin akademik eğitimlerinin mülteci öğrencilere yönelik tutumları güçlendirebileceğini düşündürmektedir. Ancak öğretmenlerin görev yaptığı ilçeler veya okullarının sosyo-ekonomik durumu ile tutumları arasında anlamlı bir fark gözlemlenmemiştir. Bu, öğretmenlerin eğitim yeterliliklerinin, çevresel faktörlerden daha etkili bir rol oynadığını gösterebilir.

Son olarak, sınıfında mülteci öğrenci sayısının tutumlar üzerinde etkisi olduğu tespit edilmiştir. Sınıfında 1-5 mülteci öğrencisi bulunan öğretmenlerin, daha fazla mülteci öğrenciye sahip olan ya da hiç mülteci öğrencisi olmayan öğretmenlere göre, mülteci öğrenci eğitimi konusunda kendilerini daha yeterli hissettikleri gözlemlenmiştir. Bu, öğretmenlerin mülteci öğrencilere yönelik deneyimlerinin arttıkça daha pozitif tutumlar sergileyebileceğini gösteren önemli bir bulgudur.

Sonuç olarak bu araştırma, öğretmenlerin mülteci öğrencilere yönelik tutumlarını etkileyen faktörleri ortaya koymuş ve bazı önemli bulgulara ulaşmıştır. Özellikle öğretmenlerin cinsiyet, kıdem süresi, eğitim durumu ve sınıfındaki mülteci öğrenci sayısı gibi yapısal faktörlerin tutumları üzerinde önemli bir etkisi olduğu görülmüştür. Kadın öğretmenler, sınıfında 1-5 mülteci öğrencisi bulunan öğretmenler ve 11-15 yıl kıdeme sahip öğretmenler, mülteci öğrencilere yönelik eğitimde daha olumlu ve hazırlıklı olduklarını ifade etmişlerdir. Bu bulgular, öğretmenlerin mülteci eğitime ilişkin kişisel ve profesyonel özelliklerinin eğitim süreçlerini nasıl etkilediğini göstermektedir.

Araştırmanın sonuçları, öğretmenlerin mülteci öğrencilere yönelik tutumlarını iyileştirmek için profesyonel gelişim fırsatlarının ve eğitimlerin önemini vurgulamaktadır. Özellikle, mülteci eğitimi konusunda öğretmenlerin daha fazla bilgi ve deneyim kazanmalarını sağlayacak programların düzenlenmesi, öğretmenlerin tutumlarını olumlu yönde

etkileyecektir.

Gelecekteki araştırmalar, öğretmenlerin mülteci öğrencilere yönelik tutumlarını etkileyen diğer faktörleri inceleyerek, mülteci eğitimi politikalarına katkı sağlanabilir. Ayrıca, farklı bölgelerde ve kültürel bağlamlarda yapılan çalışmalar, tutumların farklılıklarını anlamamıza yardımcı olabilir.

Öneriler

1-Araştırmada öğretmenlerin yaşlarının tutumlar üzerinde anlamlı bir fark yaratmadığı bulunmuşken, literatürde bunun tersini savunan çalışmalar mevcut. Bu noktada, gelecekteki araştırmalar, yaş faktörünü daha detaylı bir şekilde, özellikle yaş gruplarının belirli tutumlar üzerindeki etkisiyle inceleyebilir.

2- Öğretmenlerin cinsiyetlerinin mülteci öğrencilere yönelik tutumlarında belirgin bir fark yaratmış ve kadın öğretmenlerin daha empatik ve hazır hissettikleri tespit edilmiştir. Bu durum, kadın öğretmenlerin tutumlarını şekillendiren sosyal ve psikolojik faktörler üzerine yapılacak derinlemesine araştırmalarla daha iyi anlaşılabilir.

3- Kıdem süresinin, öğretmenlerin tutumları üzerinde güçlü bir etkisi olduğu gözlemlenmiştir. Bu bağlamda, öğretmenlerin mesleki gelişim süreçlerine daha fazla odaklanmak gerektiği ortaya çıkmaktadır. Araştırmacılar, farklı kıdem seviyelerinde olan öğretmenlerin, mülteci öğrencilerle çalışırken karşılaştıkları zorlukları ve elde ettikleri başarıları daha detaylı inceleyerek, deneyimin eğitim üzerindeki etkisini daha net ortaya koyabilirler.

4- Farklı kültürel bağlamlarda farklı coğrafyalarda ve kültürlerde yapılan karşılaştırmalı çalışmalar, öğretmen tutumlarının kültürel faktörlerden nasıl etkilendiğini sosyolojik olarak anlamamıza yardımcı olabilir.

5- Sınıfında mevcut öğrencinin 1-5 mülteci öğrenci bulunan öğretmenlerin, diğer gruplara göre daha olumlu tutumlar sergiledikleri tespit edilmiştir. Bu bulgu, sınıf büyüklüğünün öğretmenlerin tutumları üzerinde nasıl bir rol oynadığını anlamak adına önemli bir ipucu

sunmaktadır. Gelecekteki araştırmalar, mülteci öğrenci sayısının arttığı sınıflarda öğretmenlerin karşılaştığı zorlukları ve bu zorluklarla başa çıkmak için hangi stratejileri kullandıklarını inceleyebilir.

Çıkar Çatışması ve Etik Beyanı

Yazarlar herhangi bir çıkar çatışması beyan etmemektedir. Bu araştırma çalışması, araştırma yayın etiğine uygundur. IStL'de yayımlanan yazıların bilimsel ve hukuki sorumluluğu yazarlara aittir.

Yazarlık Katkı Beyanı

Yazar 1: Araştırma, Kaynaklar, Görselleştirme, Yazılım, Biçimsel Analiz ve Yazım-orijinal taslak. **Yazar 2:** Metodoloji, Denetim ve Doğrulama. **Yazar3:** Yazım ve Düzenleme.

KAYNAKÇA

- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2017). Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Pegem Akademi.
- Cin, G. (2018). Suriyeli öğrencilere eğitim veren sınıf öğretmenlerinin yaşadıkları sorunlar ve psikolojik sağlamlılık düzeyi: Adana ili örneği. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Çağ Üniversitesi: Mersin.
- Culha, A. (2016) Eğitim Fakültesinden Mezun Olan Öğretmenler ile Diğer Fakültelerden Mezun Olan Öğretmenlerin Sınıf Yönetimi Becerilerinin Karşılaştırılması. Asya Öğretim Dergisi.
- H.İ. ve Kanbur, N.İ. (2017). Sınıf Öğretmenlerinin Mülteci Öğrencilere Yönelik Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. Dergipark 2017
- Karasar, N. (2011). Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Nobel Yayınları.
- Keskin, A., Okçu, V. (2021). Ortaokullardaki Mülteci Öğrencilere Yönelik Öğretmen ve Öğrencilerin Tutumlarının İncelenmesi. AJER- Academia Eğitim Araştırmaları Dergisi 2021.